

Otcepljeni Sandzak

Author: [a journalist](#)

Bombardovanje NATO-a prekinule je sve veze između Sandzaka i ostatka Srbije, a Muslimani i dalje napustaju ovaj region.

NATO je postedeo Sandzak, region sa vecinskim muslimanskim stanovnistvom u Srbiji, u toku prvih deset dana svoje vazdusne ofanzive protiv Jugoslavije. Medjutim, sada stanovnici Novog Pazara, opstine ovog regiona koja ima najveći broj stanovnika, ocekuju napade gotovo svake noci.

Sudeci po gustom oblaku dima koji se dize nad severnim delom grada, izgleda da je 30. aprila ponovo pogodjena kasarana nedaleko od Novopazarske banje. Lokalni zvanicnici su izjavili da je oko 30 privatnih kuca osteceno tokom prethodnog napada na isti objekat.

Samo tokom jedne noci, sredinom aprila, 18 projektila je palo na drugu kasarnu u Novom Pazaru, koja se nalazi blize centru grada. Te noci nacinjena je kolateralna steta na okolnim privatnim kucama a direktor jedne osnovne skole u Novom Pazaru rekao je da su gotovo sva stakla na prozorima skole popucala.

U nekoliko navrata ratni avioni NATO su napali i sjenicku opstinu, gde je za upotrebu onesposobljen vojni aerodrom i gde su osteceni neki radarski sistemi. Most koji povezuje magistralni put Nova Varos-Prijepolje sa Pribojem je ostecen. Na teritoriji opstine Nova Varos ostecena je i pruga Beograd-Bar.

Svaka komunikacija - putna i zeleznicka - između Sandzaka i untrasnjosti Srbije je prekinuta kada je unisten i poslednji most na Ibarskoj magistrali (30 km od Novog Pazara u pravcu Beograda). Mostovi u Zubinom Potoku i Leposavicu, koji vode ka Kosovu, su sruseni ranije. Prakticna posledica je nestasica mleka i mlecnih proizvoda u Novom Pazaru koji su dopremeni iz mlekare u Kragujevcu.

Jedina saobracajna veza između Sandzaka - koji se delom nalazi u Srbiji, a delom u Crnoj Gori, a granici se i sa Bosnom i Kosovom - i ostatkom sveta ostvaruje se preko Crne Gore. Posto se Crna Gora suprotstavila Beogradu i odbila da proglasi ratno stanje, Muslimanima iz Sandzaka, ukljucujuci i vojne obveznike, omogucen je nesmetan prelazak preko Republike Srpske u Sarajevo kroz Crnu Goru.

Muslimani su poceli da se iseljavaju iz Sandzaka cim su srpske snage pokrenule kampanju etnickog ciscenja na Kosovu, strahujuci da ce oni biti sledeci. Egzodus je pojacan posle 18. aprila kada je Vojska Jugoslavije ubila sest kosovskih izbeglica u selu Kaludjerski Laz u crnogorskoj opstini Rozaje.

Muslimani koji zive u pet opstina u Crnoj Gori odlaze u velikom broju jer strahuju da ce izvuci najdeblji kraj u mogucem sukobu između promilosevicevih snaga i crnogorskih vlasti. Sever Crne Gore, gde zive Muslimani, se smatra uporabom Momira Bulatovica, jugoslovenskog premijera i bliskog saveznika Slobodana Milosevica.

Niko ne zna koliko je Muslimana napustilo Sandzak od pocetka kampanje bombardovanja NATO-a. Medjutim, procenjuje se da cifra prelazi brojku od 20.000 ljudi. Vojska Jugoslavije mobilise srpske rezerviste u Sandzaku, a takodje je postavila sedam kontrolnih punktova na 60 kilometara dugackom putu od Novog Pazara do Rozaja.

Do sada je zabelezen samo jedan incident između Vojske Jugoslavije i muslimanskog stanovnistva. Komandant uzickog korpusa Vojske Jugoslavije, pukovnik Gruica Davidovic, je usao u zgradu Skupstine u Tutinu, u kome Muslimani cine 98 odsto stanovnistva, i skinuo sva obelezja (zastave i zlatne ljljane) koja se

smatraju muslimanskim.

Vojska Jugoslavije se opredelila za ocuvanje dobrih odnosa sa muslimanskim stanovnistvom, nije bilo mobilizacije muslimanskih vojnih obveznika. Stavise, Vojska istice da je dobro primljena u Sandzaku, a neki Muslimani su cak ustupili svoje kuce za smestaj vojske.

Oko 350 privatnika i trgovaca iz Novog Pazara je ucestvovalo u akciji prikupljanja a sredstava za Vojsku Jugoslavije. Tom prilikom je skupljeno oko 100.000 DEM. Medjutim, ovaj izvor prihoda ce najverovatnije uskoro presusiti. Novi Pazar, kao i citava Srbija, se nalazi na ivici totalnog ekonomskog kolapsa.

Fabrike, koje su tokom prosle decenije proizvodile lazne farmerke stranih maraka i obucu, vise ne rade. Mnogi vlasnici su preselili masine i opremu u Bosnu gde planiraju da nastave sa proizvodnjom.

Ogromne kolicine neprodane robe se nalaze u novopazarskim magacinima. Roba koja je prodana na odlozenu placanje verovatno nikada nece biti naplacena. Iako ne rade, firme moraju da placaju poreze i takse. Cak od malih trgovinskih radnji naplacuje se porez svaki peti dan.

Svi ugostiteljski objekti moraju da se zatvore do 20 casova. Posle toga grad postaje sablasno tih. Jedino policijske patrole i poneki civil se usudjuju da izadju napolje.

Prema popisu stanovnistva iz 1991. godine, u Sandzaku je zivelo 420.000 ljudi - 278.000 u Srbiji i 162.000 u Crnoj Gori. Muslimani su cinili 54 odsto ukupnog stanovnistva Sandzaka. Broj stanovnika i pre bombardovanja NATO-a je verovatno bio mnogo manji jer se veruje da se cak 50.000 Muslimana iselilo u toku rata u Bosni.

Sandzak koji nosi ime po turskoj nazivu za vojnu oblast je administrativno bio deo Bosne u okviru Otomanskog carstva sve do 1878. godine. Na Berlinskom kongresu te godine, velike sile su odlucile da ostave Sandzak u Otomanskom carstvu, ali su dozvolile rasporedjivanje austrougarskih snaga u delu ovog regiona. Srbija i Crna Gora su osvojile Sandzak u Prvom balkanskom ratu 1912. godine.

Sest opstina Sandzaka se nalaze u Srbiji, a pet u Crnoj Gori. U svim sandzackim opstinama stanovnistvo je etnicki izmesano. Muslimani cine 2.7 odsto stanovnistva Srbije, u Crnoj Gori njihov broj iznosi 14.6 odsto, a njihov ukupan broj u krnjoj Jugoslaviji je 3.2 odsto.

Autor je novinar iz Novog Pazara.

Location: [Serbia](#)
[Kosovo](#)
[Bosnia and](#)
[Herzegovina](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/otcepljeni-sandzak>